

סי' 32:

הזדמנות לאהוב

סיגד: הזדמנות לגילוי אהבה זה לזה

לפני מספר חודשים התקבל בכנסת ישראל חוק אשר קובע את חג הסיגד- חגם של יהודי אתיופיה יזכה מעתה למעמד של חג לאומי. על פי לשון החוק: "אימוץ החג על ידי הכנסת ומדינת ישראל, יאפשר את שימורה של מסורת עתיקת יומין ויתרום לתחושת הזדהות והמעורבות של בני הקהילה האתיופית בחברה הישראלית"

הסיגד (מלשון סגידה- השתחוויה) חל בכ"ט חשוון, חמישים יום לאחר יום הכיפורים. באתיופיה, היו בחג סממנים דומים למעמד הר סיני. בני הכפרים אשר היו שרויים בצום התאספו סביב הר גבוה ועליו נערך טקס מרכזי. הקייסים (מנהיגיה הרוחניים של העדה) היו מתפללים על ירושלים ועל התקווה לעלות אליה, לבסוף היו קוראים מן האורית (תרגום ספר התורה) את סיפור מעמד הר סיני ואת מעמד חידוש הברית בתקופתו של נחמיה. הטקס הסתיים בשבירת הצום בשירה ובריקודים. מטרת החג היו לחזק את הקשר של הציבור עם התורה ועם נותנה, והוא היה מעין יום כיפור נוסף, יום של חזרה בתשובה. מאז שובם של יהודי אתיופיה לארץ ישראל הטקס מתקיים בטיילת ארמון הנציב הצופה אל הר הבית.

למרות הצד המשמעותי שבחוק הזה, ברור כי חקיקת חוק איננה מספיקה כדי להפוך יום בלוח השנה לחג לאומי. הסיגד יהפוך לחג לאומי אמיתי רק כאשר הסיבה לחגיגה לא תהיה מצד ערכי גמילות חסדים- "הגברת ההזדהות והמעורבות של בני העדה האתיופית בחברה הישראלית" כלשון החוק- אלא מכיוון שהציבור בישראל מבין כי החג טומן בחובו ערכים החשובים לנו כעם ויכולים להשפיע לטובה על אורחותינו.

בנקודה זו יכולה בני עקיבא להיכנס לתמונה. התנועה, מתוקף היותה "תנועה של עם" יכולה להוביל את התהליך שיהפוך את חג הסיגד ליום של למידה וטקסים לכלל החניכים. חניך שיתרגל לאורך כל שנותיו בבני עקיבא שהסיגד הוא יום חג, יראה גם בעתיד את היום כחגו האישי. בצורה כזו, יש בידינו אפשרות להשפיע על מעגלים רחבים יותר, הן בתוך הצינונות הדתית והן מחוצה לה, ובכל להניע שינוי לאומי בסוגיה זו.

(מתוך הספר "תנועה של עם" / מאמר של רני רוזנהיים.)

מדריכים יקרים.

חג הסיגד יוצא בכל שנה בתאריך כ"ט חשוון, לקראת סוף חודש אירגון. חג הסיגד של העדה האתיופית טומן בתוכו משמעות גדולה בשבילנו חברי תנועת בני עקיבא, במיוחד לאור הנושא הנבחר השנה לחודש אירגון "למען שמו באהבה". ראינו צורך לצרף קובץ זה כדי לתת לכם המדריכים אפשרות הצצה לחג הסיגד כחלק מהמערך אותו אתם מעבירים לחניכים שלכם. ראינו חשיבות בקשר בין חודש אירגון המדבר על עשיה אמיתית, עשיה רוחנית וגשמית הנעשית מתוך דביקות ואהבה לקב"ה לבין חג הסיגד הבא להדגיש את הערכים האלו. לפניכם מוצגת הצעה לפעולות על חג הסיגד שישולבו במהלך הכולל הן לחבריא א' והן לחבריא ב', אנחנו מציעים לכן לעיין לפני הפעולה בהסבר המפורט על חג הסיגד אשר נמצא בדפים הבאים על

מנת להגיע מוכנים לפעולה. כמו כן אפשר לחפש ולצרף לפעולה עדויות וסיפורים אישיים של הקהילה. בתאריך זה, קהילת "ביתא ישראל" חוגגת את חג הסיגד כאן בארץ בטיילת ארמון הנציב בטקס מיוחד ומרגש- כדאי לחשוב על האפשרות לנסוע לטקס זה.

חג הסיגד גם מתקשר באופו אישי לנושאי השבטים:

נבטים- אהבת הארץ-חלק מעיקרי החג הוא ההשתוקקות הגדולה לעלות לארץ לירושלים, חג הסיגד יכול להוות דוגמה לקהילה בגלות שחלמה בכל עת על ארץ ישראל.

ניצנים- אהבת העם- החג נחגג במספר מקומות מרכזיים ולשם כך התכנסה כל הקהילה באותם הכפרים. חג הסיגד יכול להוות דוגמה להכנסת אורחים יוצאת דופן של המון אורחים שחלקם לא מוכרים אך הם כלולים במכנה המשותף שהוא עם ישראל.

מעלות- אהבת התורה והמצוות- אחד ממוקדי החג הוא הזכרת הברית בין ישראל לקב"ה. חג הסיגד יכול להוות דוגמה לחג שכולו התקרבות לקב"ה מתוך רצון אמיתי ומתוך חרטה וסליחה של כל העם, על ידי קריאה בתורה וקיום מצוות.

מעפילים- למען שמו- השאיפה לתיקון המציאות ולהתקדמות באה לידי ביטוי בצורה נרחבת במהות החג ובמנהגיו. חג הסיגד יכול להוות דוגמה להתקהלות של כלל העם המבקשת ודורשת שינוי בקשר בין הקב"ה לעם, התקהלות שיא כל כולה למן הקב"ה.

הרא"ה-ואהבת"- חג הסיגד הוא חג כללי הנובע מהתקשרות האדם באופן הכי טבעי לסביבתו. חג הסיגד יכול להוות דוגמה לחג שהוא במהותו כללי ומטרתו לחבר בין כל העם על ידי קשר של סליחה וכפרה של הציבור ולא של היחיד כמו ביום הכיפורים. הקשר הזה משפיע מאוד על תכני החג ועל עיקריו שהם ציבוריים ברובם המוחלט.

יובל- אהבת ישראל- את חג הסיגד חגגה כל הקהילה בחיבור ובשותפות מלאה ללא כל הבדל בין תושבים לאורחים. חג הסיגד יכול להוות דוגמה לחיבור אמיתי של עם ישראל מתוך רצון לקרבה אמיתי של העם לקב"ה.

קצת מידע על חג הסיגד.

החג נחגג בקרב קהילת "ביתא ישראל" (יהודי אתיופיה) בכ"ט חשוון- 50 יום לאחר יום כיפור. בעבר היה נקרא החג 'מהללה' מלשון הלל, אך הוא שונה לסיגד מלשון סגידה והשתחוות לקב"ה.

מקור החג הוא מהתורה מימי שיבת ציון של עזרא ונחמיה:

"ויפתח עזרא הספר לעיני כל העם כפי מעל כל העם היה וכפתחו עמדו כל העם: ויברך עזרא את ה' האלוקים הגדול ויענו כל העם אמן אמן במועל ידיהם ויקדו וישתחוו לה' אפים ארצה" (נחמיה ח': ה'-ו')

" ויקומו על עמדם ויקראו בספר תורת ה' אלוקיהם רביעית היום ורביעית מתודים ומשתחוים לה' אלוקיהם" (נחמיה ט': ג')

חג הסיגד מגשר בין חשבון הנפש של הפרט- יום הכיפורים לבין מקור האסון המרכזי של עם ישראל- הגלות.

מספר מוקדים קשורים במהות החג:

- הסיגד מזכיר את מתן תורה בהר סיני כיסוד הברית עם ה'.

- בחג מציינים את חידוש הברית על ידי הגולים שחזרו לירושלים בימי שיבת ציון.
- הסיגד שימש הזדמנות להזכיר ל"ביתא ישראל" המרוחקים משאר עם ישראל את הצורך להיות נאמנים למצוות לתורה ולירושלים.
- הסיגד מבטא תפילות וכיסופים לירושלים.

יום לפני הסיגד התכוננו כולם מקטן עד גדול בהתרגשות רבה לקראת יום המחר. נהוג היה להכין את בגדי החג ולכבסם. הכפרים המרוחקים היו צריכים ללכת מספר ימים עד לכפרים המרכזיים שבהן נערכו החגיגות, תושבי הכפרים הגדולים היו ידועים כמכניסי אורחים גדולים והם דאגו לכל צרכי האורחים. הכהנים שחטו כבשים ונערכו ארוחות חגיגיות.

את הסיגד קיימו תמיד על הר בגלל 2 סיבות:

1) בדרך זו המחישו את עליית משה להר סיני במתן תורה

2) מקום גבוה נחשב גם מקום טהור.

לפני תחילת התפילה נהגו זקני העדה לעלות להר ולבדוק שהוא נקי וטהור, לבנות במה כדי להניח עליה את ה'אורית' (ספר התורה) וכדי לחזק את הגדר שהקיפה את ההר.

השכם בבוקר טבלו אני הכפר ואורחיהם בנהר ולבשו את בגדי החג הנקיים. כולם התאספו ב'צלות בית' (בית הכנסת), הקסים (הכהנים) הוציאו את האורית ובתהלוכה של ריקודים ושירים הלכו עד ההר. בהגיעם להר קראו הקסים תפילות מיוחדות וקטעים נבחרים מהאורית בשפת הגעז (שפת הקודש) והתפללו תפילות מיוחדות. לאחר התפילות הטיפו הכהנים לעם וברכו אותו. כהנים אחרים תירגמו את הדברים לשפה המדוברת אמהרית או טיגרית, העם כרע על ברכיו ותקע בחצוצרות. בסוף המעמד הוחזר ספר התורה לבית הכנסת ונערכה סעודה גדולה לשבירת הצום בליווי שירה וריקודים.

ברכת היום היתה " **כשם שזכינו לחגוג את החג השנה, כך מזכה לקיים אותו בשנה הבאה בירושלים הבנויה**".

הצעת פעולה לחבריא א

מטיות הפעולה:

1. שהחניכים ילמדו על חג הסיגד ויכירו את מנהגי החג.
2. שהחניכים יבינו את משמעות החג.
3. שהחניכים יבינו שהחג הוא חלק מחודש האירגון ומתנועת בני עקיבא כי אפשר ללמוד ממנו על הכנסת אורחים, קרבה לה' וחזוק הברית בינינו לקב"ה ועל הרצון הגדול לחזור לירושלים ולבנות את בית המקדש. ליצור אצל החניכים תחושה שהחג הוא גם חג שלהם.

מהלך הפעולה:

שאל א':

ניתן לבחור בדרך המשחק המתאימה לחניכים המוצעת כאן או לחשוב על דרך נוספת. המנחה שואל שאלה על חג הסיגד, בוחרים 3 מדריכים אחרים או חברה ב' שיקריאו 3 תשובות וינסו לשכנע את החניכים שהם צודקים. על החניכים לבחור את התשובה הנכונה. לאחר כל שאלה המנחה מסביר את התשובה הנכונה, כדאי להוסיף עוד פרטים מהמידע הנתון. (שאלות **בנספח 1**)

שאל ב':

משחקים עם החניכים תופסים קו. בוחרים כל פעם מתנדב ונותנים לו כרטיס עם שם החג ועם משמעות החג. על החניך לצייר את המשמעות ולא את המנהגים, והקבוצה צריכה לנחש מהו החג. (נספח 2)

מדברים עם החניכים על כך שחג שהוא רק מנהגים וללא משמעות הוא מוזר וקשה לקיים אותו ולכן לכל חג שאנו חוגגים יש משמעות חשובה מאחוריו. כך גם לסיגד יש משמעות מעבר למנהגים שלמדנו עליהם בשלב א' והיא חידוש הברית של הגולים עם ירושלים וארץ ישראל והבנה מאוד חשובה שכדי לקיים את הברית בינינו לבין הקב"ה יש צורך מעבר לכפרה אישית (כמו יום כיפור). הסיגד מבטא את בקשת הסליחה הכללית של עם ישראל מה'.

שאל ג':

לעשות סבב בין החניכים לראות מה הם למדו מהפעולה על הסיגד והאם הם מרגישים קשר לחג. לסכם ולהסביר שבתור חניכים בבני עקיבא מוטל עלינו להכניס את החג לתוך קהילת ישראל מתוך הבנה שיש לחג קשר לנושא חודש האירגון שלנו (מצורף הסבר בהתחלה) ומתוך הבנה שהחג יכול לתת לנו המון לחיים שלנו.

(1) מתי נערך חג הסיגד הראשון על פי אמונת יהודי אתיופיה?
אמת- על פי אמונת יהודי אתיופיה הסיגד הראשון נערך בימי עזרא ונחמיה
שקר- על פי המסורת האתיופית הם צאצאי עשרת השבטים, את הסיגד הראשון הם חגגו לאחר גירושם מהארץ כסמל לגעגועים וערגה לארץ.
שקר- הסיגד הראשון החל בראשית שנות השמונים כאשר החלה עליית יהודי אתיופיה לארץ, היהודים שנשארו באתיופיה פיתחו את החג כאות שלמרות שהם עדיין לא עלו הם לא שכחו את ירושלים וגם הם מתכוונים לעלות.

(2) חג הסיגד כולל בתוכו רעיונות הלקוחים מהחגים הבאים?
שקר- חנוכה, פורים ויום הזיכרון.
אמת- ראש השנה, יום כיפור, סוכות, שבועות. (ראש השנה ויום כיפור- החג שימש הזדמנות לבני העדה לחזור בתשובה ובמשך היום הם צמו. סוכות- שירדו מההר ישבו בסוכה ואכלו. שבועות- מתן תורה בהר סיני.)
שקר- ט' באב, ל"ג בעומר ויום העצמאות.

(3) אילו חגים חוגגת העדה האתיופית?
אמת- חגי השנה כפי שהם מוכרים לנו מחולקים לשני סוגים: חגים שנחגגו על ידי העדה עוד באתיופיה כדוגמת פסח ושבועות. וחגים שהעדה לא הכירה ולא חגגה עד ההגעה לארץ מכיוון שהיא הופרדה משאר העם לאחר חורבן בית שני כדוגמת חנוכה ויום העצמאות.
 חג הסיגד הינו חג ייחודי לעדה שמקורו בברית שכרתו עזרא ונחמיה עם העם.
שקר- לעדה חגים משלה כדוגמת חג הסיגד, רק בשנים האחרונות הם החלו לחגוג את שאר חגי ישראל.
שקר- העדה חוגגת רק חלק מחגי ישראל- את טו בשבט, ראש השנה, יום כיפור, שבועות וחג הסיגד.

(4) מה משמעות שמו של החג?
שקר- סגידה והשתחויה לטבע- עולים להר הגבוה כדי להודות לה' על הבריאה שברא.
שקר- מיסגד, יום התאבלות ובכיה על כל היהודים שהוכרחו להתאסלם במהלך הפרעות שהיו באתיופיה.
אמת- סגידה, השתחויה לקב"ה ובקשת מחילה על חטאי העם.

(5) מהם שלושת היסודות המרכזיים של החג?
שקר- מפגש רעים, מפגש עם הקייסים ומפגש בנהר.
אמת- הזכרת מתן תורה בהר סיני, תזכורת לחידוש הברית ונאמנות לתורה ולמצוותיה כמו שנעשה בימי עזרא ונחמיה.
שקר- הקרבת קורבנות, בישול מאכלים מיוחדים וקריאת הסידור.

6) סדר היום של חג הסיגד?

אמת- צמים משעות הבוקר, טובלים בנהר ועולים עם הכהנים להר עם ספר התורה עד מקום גבוה בהר. הכהנים קוראים תפילות מיוחדות מהתנ"ך בשפת הגעז. הכהן הגדול מדבר ומעורר את העם לתשובה ולנאמנות. הכנסת ספר התורה תוך שירה, ריקודים וסעודה.
שקר- מתכנסים במרכז הכפר, מתפללים ורוקדים במעגלים. לקראת השקיעה עולים אל ההר הקרוב לכפר ומתפללים עד שקיעת השמש.
שקר- מזמינים בבוקר מוקדם את ראש הקהילה הנוצרית. רוקדים סביבו במעגלים ומעלים אותו על הבמה. הוא מדבר על הנאמנות ליהודי אתיופיה והחשיבות של הקשר בין היהודים למדינה. אחר כך מקיימים סעודה ותפילות

7) יום הסיגד חל ביום:

אמת- כ"ט חשוון, חמישים יום לאחר יום הכיפורים, שהם שבעה שבועות.
שקר- בעיקרון החג נחגג מספר שבועות לאחר יום כיפור, כאשר התאריך המדויק נקבע על ידי הקיסרים כל שנה מחדש. התאריך נקבע על פי מזג האוויר והגשמים.
שקר- כ"ט כסלו, קצת אחרי חנוכה ולפני פורים.

8) מדוע עולים להר במהלך חג הסיגד?

שקר- כדי להתקרב לאל אליו מתפללים.
אמת- כי בדרך זו המחישו את עליית משה להר סיני ביום מתן תורה וכי מקום גבוה נתפס בתור מקום קדוש וטהור.
שקר- חלק ניכר מן התפילות בחג מוקדש לחידוש הברית בין האל לבין עמו. בחג זה נחגגת הערגה לציון והאמונה שביום מן הימים הם יחזרו אליה. ההר אליו עלו סימן את הר המוריה בירושלים והתפילה עליו נערכה לכיוון ירושלים.

9) מה הטכס שנערך על ההר?

אמת- קוראים בספר התורה.
שקר- קוראים את ספר האורית שהוא ספר הטפה לעם ובו הנחיות כיצד עליו לנהוג ביומיום.
שקר- קוראים את ספר ההיסטוריה של העדה.

נספח 2:

פסח- הקב"ה הושיע אותנו משיעבוד לחירות
חנוכה- ניצחון היהודים כששונאיהם רצו להשמיד את הרוח היהודית.
ראש השנה- יום המלכת הקב"ה ויום הדין.
סוכות- זכר לענן שעטף אותנו במסע שלנו במדבר.
שמחת תורה- סיום הקריאה בתורה.
פורים- ניצחון היהודים בהמן שונא ישראל שרצה להשמיד את עם היהודים.